

משנה דמאי פרק ו

Mishnah Demai, chapter 6

(1) If a man accepted a [sharecropping] field from an Israelite, or from an idol worshipper, or from a *Kuti* [for a percentage of the produce], he may set the [landlord's] share before him [untithed; a leniency to encourage people to accept fields for sharecropping so that lands in Israel should not lie fallow]. [However] if a man rented a field from an Israelite [for a fixed amount of produce as a rental fee], he must first give *terumah* [from the rental fee] and then give it to the landlord [for as soon as the produce has been smoothed into piles he is obligated to set aside *terumah*; however, that is not the case for tithes and, therefore, he does not need to tithe]. Rabbi Yehudah says; This [that there is no need to tithe] applies only when he pays him [the rental with produce] of the same field and of the same variety; but when he pays him with the produce from another field [even of the same variety] or [produce of the same field but] of another variety, [since this is more similar to paying a debt rather than splitting the take] he must tithe [the rental first because it is prohibited to pay debt from untithed produce] and then give it to him.

(2) If a man rented a field from an idol worshipper [for a fixed amount of produce

רבנו עובדיה מברטנורא

א המקבל שדה. למחצה לשליש ולרביע בדרך האריסין: **יחלק לפניהם.** ואינו צריך לעשר חלק בעל השדה, אבל מניח לפניהם חלק שכר הקרקע כשאינו מעושר, ולא חייבו חכמים למקבל שיעשר על חלקו של בעל השדה, ויתן לו מה שפסק עמו כשהוא מעושר מפני ישוב ארץ ישראל, כדי שלא ימנעו מלקבל השדות באריסות: **החוכר.** מקבל השדה בדבר קצוב כך וכך כורין לשנה, בין שהיא עושה הרבה בין שהיא עושה מעט: **תורם ונותן לו.** אבל לא מעשר, דכל חוכר על מנת כן יורד לשדה שיתן לו חכירותו מפירות הגדילים בשדה בטבלם, ומיהו משום דאין להשהות התרומה דאי אפשר לגורן שתעקר אלא אם כן נתרמה, משום הכי תורם ונותן לו, ומסתבר דמנכה לו התרומה מחכירותו דמאי שנא תרומה ממעשר: **אמר רבי יהודה.** אימתי סגי לחוכר שיתרום לבד ואינו מעשר, כשנותן לו חכירותו מאותה שדה ומאותו המין, אבל אם נתן לו משדה אחרת אף מאותו המין, או ממין אחר אף מאותה שדה, כגון שזרע מקצת השדה מין אחר כשיעור חכירתו, חייב אף לעשר, דדמי לפורע חובו, אי נמי אין דעת (המחכיר) לקבל פירות טבולים, אלא כשפורע לו מאותה השדה ומאותו המין: **ב החוכר שדה מן הנכרי.** קנס קנסו חכמים לחוכר שדה מן הנכרי שיהא מעשר מה

as a rental fee], he must [not only give *terumah* but must also] tithe [the rental; this was instituted as a penalty to the renter in order to discourage renting from an idol worshipper, with the intent of discouraging an idol worshipper from owning land] and then give it to him. Rabbi Yehudah

says; Also if a man rented from an idol worshipper a field which had [been stolen and] formerly belonged to his father [for a share in the produce], he must first tithe the rental and then give it to him [so as to encourage him to purchase it from him].

(3) If a priest or a Levite rented a field from an Israelite [for a share in the produce], just as the tenants [must] share the [agreed percentage of] common produce [with the landlord] so, too, they share with the landlord [an equal percentage of] the *terumah* [so that he may give it to the priest of his choice]. Rabbi Eliezer says; [All] the tithes belong to the tenant [where he is a Levite and all the *terumah*, in the case where the renter was a priest], for they entered [into the transaction with] the field with this expectation [the *halachah* does not follow Rabbi Eliezer].

(4) If an Israelite rented a field from a priest or from a Levite [for a share in the produce], the tithes belong to the landlord [here, everyone agrees that this was their intent when they rented out their field]. Rabbi Yishmael says; [So, too,] if

רבנו עובדיה מברטנורא

שנותן לו, כדי שלא יהא שום ישראל חוכר שדה ממנו ותשאר בורה בידו, ומתוך כך יצטרך למכרה לישראל בדמים מועטים, ובמקבל באריסות לא קנסו, שיותר חפץ נכרי בחכירות מבאריסות: **שדה של אבותיו**. שגול הנכרי מאבותיו וקנסוהו שיצטרך לעשר, כדי שידחק עצמו ויקננה מן הנכרי, שמתוך שהיא חביבה עליו שהיתה של אבותיו לא יניח לקבלה מן הנכרי ביותר מן הראוי לה, וכשיכבד עליו המעשר יקננה, וכוחתיה דרבי יהודה קיימא לן, דלא פליג תנא קמא עליה: **ג כשם שחולקין בחולין כך חולקין בתרומה**. כשנטל בעל השדה מחצה ושליש ורביע ממנה שהוציאה השדה, נוטל גם כן מחצה ושליש ורביע מן התרומה והמעשרות המוטלות עליה, ונותן הוא לכל כהן ולוי שירצה: **אף המעשרות שלהן**. אם המקבל כהן כל התרומה שלו, ואם לוי הוא כל המעשר שלו: **שעל מנת כן**. ירדו לקבל שדה זו באריסות, ואין הלכה כר' אליעזר, דאף על גב דעל מנת כן ירדו, במה קנו: **ד המעשרות לבעלים**. בהא אפילו רבנן דפליגי עליה דרבי אליעזר מודו, דכיון

an inhabitant of the provinces rented a field from an inhabitant of Jerusalem, the second tithe belongs to the inhabitant of Jerusalem. However, the Sages say; [Since] the inhabitant of the provinces is able to go up himself and eat the second tithe in Jerusalem [therefore they share according to their percentages].

(5) One [an Israelite] who rented olive trees [from a priest or a Levite] for the oil; he and the landlord share the *terumah* just as they share the common produce [even though we stated above that it belongs to the owner of the field; here, however, it is not a field, only trees]. Rabbi Yehudah says; If an Israelite rented olive trees from a priest or a Levite to produce oil [to sell] for half the profit, the tithes [do] belong to the landlord [Rabbi Yehudah maintains that there is no difference between fields or trees; the *halachah* does not follow this view].

(6) The School of Shammai say; A man should only sell his olives to a *haver* [so that the produce is pressed in purity], but the School of Hillel say; One may sell them [in a dry state before the juice starts dripping out or becomes wet in some other manner so that it is in a state prior to becoming susceptible to defilement] also to a man who gives tithes [but is not meticulous regarding purity, since it is

רבנו עובדיה מברטנורא

דשדה של בעלים, מקום מעשר שיורי שיירה: הקרתני. לשון קריה, כלומר, האישי היושב בקריה בכפרים, שכן דרך בני הכפרים לקבל שדה מבני הכרכים: יכול הוא הקרתני וכו'; הלכך כל אחד נוטל חלקו במעשר שני וכן הלכה: ה' המקבל זיתים לשמן. ישראל שקבל זיתים מכהן או מלוי. כשם שחולקין בחולין כך חולקין בתרומה. ואף על גב דלעיל לבעלים, הכא שאני דלא קיבל קרקע אלא אילנות, ורבנן לא עבדי זיתים כקרקע: או למחצית שכר. שימכור השמן ויחלקו הריח לאמצע: המעשרות לבעלים. דר' יהודה עביד זיתים כקרקע, ואין הלכה כרבי יהודה: ו לא ימכור אדם זיתיו. זיתים שנתלשו מן האילן ולא הוכשרו לקבל טומאה, כגון שעדיין לא הזיעו זיעת המעטן שהיא מבשרתן לקבל טומאה: אלא לחבר. לפרוש המוחזק לטהרות, ולא ימכרם למי שאינו חבר שלא ידרוך אותם בטומאה: אף למעשר. אף למי שלא קיבל עליו אלא לעשר אבל לא קבל עליו להיות מוחזק לטהרות יכול למוכרם, דכיון דאכתי לא הוכשרו אימור שמא יאכלום קודם שזיזעו, ואף על גב דרוב זיתים אין עומדין לאכלן כן, בעלילה כל דהוא דמציען לתלות תלינן. ורמב"ם מוקי פלוגתייהו דבית שמאי ובית הלל, דבית שמאי סברי אסור לגרום טומאה לחולין שבארץ ישראל,

possible for him to consume them in their present state, thereby not defiling them]. However, the pious among the School of Hillel used to act in accordance with the opinion of the School of Shammai.

(7) If two men gathered [the fruit of] their vineyards into one vat, [of whom] one tithes and the other does not, he who tithes, tithes his own [percentage,

i.e., half] while his [partner's] share wherever it may be [is *demai*, i.e., since it is possible that when he physically removes half the wine, he removes part of that which belongs to the other which was not tithed; therefore, it is treated as being in doubt and he must tithe again].

(8) If two men rented a field [for a share in the produce], or if they inherited [the field] or became partners in it, the one [who tithes] may say to the other [who does not tithe]; You take the [stalks of] wheat in this place while I will take the [stalks of] wheat from another place, or: You take the wine [grapes] in this place while I will take the wine [grapes] from another place [and he need tithe only what he takes, since here, where the produce is still connected to the ground, we may say that each took his own produce through the law of *yeish bereirah*]; but he may not say to him; You take the wheat while I will take the barley [thereby

רבנו עובדיה מברטנורא

ובית הלל סברי מותר לגרום טומאה לחולין שבארץ ישראל: וצנועי בית הלל. ותיקין המדקדיקן במצות שהיו בבית הלל: ז אחד מעשר. נאמן על המעשרות: ואחר אינו מעשר. אינו נאמן על המעשרות: המעשר מעשר את שלו. מתקן החצי מכל מה שגדל בכרם של שניהם: וחלקו בכל מקום שהוא. בירושלמי מפרש דהכי קאמר וחלקו של חבירו דהיינו של זה שאינו מעשר בכל מקום שהוא דמאי הוא. ומשום דאין ברירה חיישינן שמא חצי חלקו של המעשר ביד חבירו שאינו מעשר וחצי חלק חבירו בידו, הלכך אף על פי שכבר תיקן החצי מכל מה שגדל בכרם, חייב לתקן בתורת דמאי חצי חלק חבירו שבידו: ה טול אתה חטין שבמקום פלוני. הכא מייירי שחלקו שדה בקמותיה וענבים המחזורים בכרם, הלכך יש ברירה ואמרין זהו חלקו המגייע והמעשר מעשר את שלו ודיו. ולעיל איירי שחלקו בתלוש, והתם אין ברירה, דכל קלח וקלח של שותפים הוא, וצריך לעשר דמאי על חלק חבירו שבידו: אבל לא יאמר לו טול אתה חטין ואני שעורים. דליכא

exchanging part of his wheat for the other's barley], or; You take the wine while I will take the oil [thereby exchanging part of his wine for the other's oil, since switching is similar to selling and a *haver* may not sell untithed produce].

(9) If a *haver* [who is meticulous regarding purity] and an *am ha'aretz* inherited [the property of] their father who was an *am ha'aretz* [and whose produce is *demai* and may be defiled],

the *haver* may say to his brother; You take the wheat which is in this place [and this wheat is susceptible to become defiled] while I will take the wheat which is in another place [which I know is not defiled] or; You take the wine which is in this place while I will take the wine which is in that place; but he may not say to him; You take the wheat and I will take the barley, or; You take the moist produce while I will take the dry produce [since he would be switching, as above].

(10) If a proselyte and an idol worshipper inherited [the property of] their father who was an idol worshipper, the proselyte may say to his brother; You take the idols while I will take the money or; You take the wine while I will take the fruit [here, even though he is exchanging his share in the idol for money, being that, Biblically, a proselyte does not inherit his father, the idol never actually came into his possession and therefore, it is not an exchange]; but if any [part of the inheritance] had already come into the possession of the proselyte, he is forbidden [to say so, since here it would be in exchange for the idol, from which he would be prohibited from deriving any benefit].

רבנו עובדיה מברטנורא

למימר הכא זהו חלקו המגיעו, אלא הוי במחליפים זה לזה ונמצא זה המעשר מוכר חלקו למי שאינו מעשר: ט חבר. הנאמן לטהרות ואין צריך לומר למעשרות: שירשו את אביהן עם הארץ. ופירות שהניח הוו דמאי ובחוקת טמאים: טול אתה הלח. שהוכשר לקבל טומאה, ואני היבש שלא הוכשר לקבל טומאה, לפי שאסור לחבר למכור לעם הארץ לח ויבש כדתנן לעיל בפרק שני: י טול אתה עבודה זרה ואני מעות. אף על גב דחלופי עבודה זרה ויין נסך אסורים בהנאה, הכא שרי עד שלא באו לידו, משום דירושת גר את אביו אינה מן התורה אלא מדברי סופרים. ולא דמי לחבר ועם הארץ שירשו את אביהם עם הארץ, דאפילו קודם שבאו לידו אסור לומר לו טול אתה חטים

(11) If a man sold [*demai*] fruit in Syria [which was captured by King David before he captured all of Israel proper and thus is considered to be similar to Israel regarding some laws, but not regarding others], and declared that it was grown in the Land of Israel [and hence should be tithed], the

purchaser must tithe it. [But if he added that] it had already been tithed, he may be trusted, because the mouth which prohibited it, is the same mouth which permitted it [i.e., ordinarily *demai* fruit bought in Syria does not have to be tithed, since most fruit in Syria is imported from outside; here, however, the mouth of the seller prohibited it by saying it was grown in Israel. By the same token, he immediately permitted it by saying it was tithed]. [If he said; The fruit is] from my own field [*demai* fruit actually grown in Syria must be tithed], the purchaser is bound to tithe it, [but if he added;] It has already been tithed, he may be trusted, because the mouth which prohibited it, is the same mouth which permitted it. If it was known that he had a field in Syria [in which case it was not the seller's mouth which prohibited it. Since we may assume it came from his field without his statement, hence he is not believed to say; But it was tithed and therefore]; the purchaser is bound to tithe it.

(12) If an *am ha'aretz* said to a *haver*; Buy for me a bundle of vegetables or; Buy

רבנו עובדיה מברטנורא

ואני שעורים, דהתם הויא ירושה דאורייתא והוי כאלו בא לידו: **יא סוריא**. הם ארצות שכבש דוד שלא היו מארץ ישראל כגון ארם נהרים וארם צובה, ולפי שעדיין לא נכבשה כל ארץ ישראל לפיכך לא קדשו בקדושת הארץ, אף על פי שהיה כיבוש של רבים ובמקצת דינים היא כארץ ישראל ובמקצת דינים היא כחוצה לארץ. והקונה פירות בסוריא אינו חייב להפריש מזה דמאי, לפי שרוב פירות הנמכרים בסוריא מחוצה לארץ הן באים, הלכך כי אמר מעושרין הן נאמן, מנא דאי בעי אמר של חוצה לארץ הן והיה נאמן, כדתנן בפרק קמא מזכוב ולהלן נאמן, השתא נמי כי אמר של ארץ ישראל הם ועשרתים, נאמן: **שהפה שאסר**. כשאמר של ארץ ישראל הם וחייבים במעשר, הוא הפה שהתיר כשאמר עשרתים, וכי היכי דמהימנין ליה במאי דאסר כשאמר של ארץ ישראל הם, נהמניה נמי במזה שהתיר כשאמר עשרתים: **משלי הן**. מן השדה שיש לי כאן בסוריא חייבים לעשר, דבפירות של סוריא גזרו על הדמאי כשידוע שגדלו שם: **ואם ידוע שיש לו שדה**. אין כאן הפה שאסר הוא הפה שהתיר, דכיון שידוע שיש לו שדה מסתמא משדהו הביא הפירות, ולא היה נאמן לומר מחוצה לארץ הם באים, הלכך כי אמר עשרתים, אינו נאמן, דליכא מנא: **יב עם הארץ שאמר לחבר קח**

for me a loaf of bread, the *haver* buys it without any intent [one for himself and one for the *am ha'aretz*, and he gives it to him, and he is absolved

גִּלְסָקוֹן אֶחָד, לֹקֵחַ סֵתֶם וּפְטוֹר. וְאִם אָמַר, שְׁלִי זֶה, וְזֶה שֶׁל חֵבְרִי, וְנִתְעָרְבוּ, חֵיב לְעֵשֶׂר, וְאִפְלוּ הֵן מֵאָה:

[from tithing it]. But if the *haver* said; This one I buy for myself and this one for my friend, and then the two purchases were mixed up, he is now bound to tithe [both purchases; since he might be giving him the one he purchased for himself, and it is prohibited for a *haver* to hand out untithed produce]. Even if the purchase [for the *am ha'aretz*] is one hundred [bundles and for himself only one bundle and they got mixed up, he now has to tithe all of them. It may be said of each bundle, that this was the one he purchased for himself which is prohibited for him as a *haver* to hand out untithed].

רבנו עובדיה מברטנורא

לי. כגון שהיה החבר הולך לשוק לקנות ירק לעצמו, ואמר לו עם הארץ קח לי גם כן אגודה של ירק, ולקח חבר שתי אגודות סתם, ולא פירש זו לי וזו לעם הארץ, פטור מלעשר אותה שנותן לעם הארץ, דיש ברירה כשנותנה לעם הארץ שזו היא אותה שלקח מתחילה לצורכו, ואין חבר מחליפה בשלו. פירוש אחר מהירושלמי, עם הארץ שאמר לחבר קח לי אגודת ירק והמוכר חבר הוא, ויודע שזה הלוקח בשביל עם הארץ הוא לוקח ולא לקח החבר לעצמו כלום, פטורה האגודה הזאת ממעשר דמאי, שכיון שהמוכר חבר ויודע שלצורך עם הארץ הוא קונה אינו מוכר לו אלא אם כן עישר, דהכי אמרינן לעיל פ"ב שאסור למכור לעם הארץ אלא אם כן עישר תחלה. אבל אם קנה החבר אחת לעצמו ואחת לעם הארץ ונתערבו חייב לעשר, דשמא מה שמכר לו לעצמו אינו מעושר, שהמוכר לחבר אינו צריך לעשר, והקונה, עליו מוטל לעשר כדאמרן לעיל פ"ב: **ואפילו הן מאה.** ואפילו נתערבה אחת שלו במאה של עם הארץ: **גלוסקן.** כבר לחם יפה: